

Mødet genoptaget kl. 10.40

Forhandlingen genoptoges.

Kelm-Hansen (S):

Vi har i den socialdemokratiske folketingsgruppe haft lejlighed til at drøfte de nye oplysninger, der kom frem her, og jeg kan ganske kort meddele, at den socialdemokratiske folketingsgruppe fastholder den indstilling, vi redegjorde for ved anden behandling, nemlig at gruppen afholder sig fra at stemme.

Steen Folke (VS):

For lidt siden gjorde jeg opmærksom på, at denne sag har en interessant forhistorie. Man må nok sige, at det seneste intermezzo ikke har gjort sagen mindre interessant. Den pause, der lige har været, er vist det, der hedder time-out, hvis man spiller basketball. Når et hold er helt på hælene, kan det bede om time-out.

Jeg synes nu, det kunne være interessant at høre, hvad det var for nogle spændende oplysninger, der egentlig var på bordet inden denne time-out. Jeg ved ikke, om det var det, jeg sagde – det tror jeg nu ikke. Jeg ved heller ikke, om det var det, fremskridtspartiet sagde. Hvad der egentlig var så spændende, hvad det var for nogle nye oplysninger, kan jeg ikke rigtig finde ud af. Kan vi ikke blive delagtiggjort i, hvad det egentlig er, der er foregået i den socialdemokratiske gruppe?

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 67 stemmer mod 27; 48 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Anden behandling af lovforslag nr. L 168:

Forslag til lov om begrænsning af importen af varer med oprindelse i Sovjetunionen.

(Fremsat 1/3 83. Første behandling 2/3 83. Betænkning 16/3 83).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Forhandling

Ivar Nørgaard (S):

Jeg håber, at i hvert fald statsministeren er enig med mig i, at det er en helt afgørende forudsætning for, at folketinget kan have kontrol med og indflydelse på Danmarks markedspolitik, at de ministre, statsministeren udpeger til at give udtryk for vore synspunkter i Bruxelles, dels forstår det mandat, de har fået i markedsudvalget, dels loyalt redegør for det standpunkt, når de opholder sig i mødelokalerne i Bruxelles, eller hvis de foretager det, der hedder skriftlig procedure.

Desværre er det ikke lykkedes et flertal i markedsudvalget at gøre udenrigsministeren begribeligt, hvad det var for et mandat, han fik før jul sidste år. Et flertal i markedsudvalget har den klare opfattelse, at udenrigsministeren fik det mandat, at man skulle forlænge forordningen om sanktionerne mod Sovjetunionen i 2 måneder. Derfor var vi meget forbløffede, da vi betydelig senere blev orienteret om, at det, der var sket, var, at man enstemmigt havde forlænget sanktionerne i 12 måneder. Det er klart i strid med det mandat, udenrigsministeren har fået, og jeg mener, at man enten i forbindelse med dette lovforslags behandling eller på anden vis, f.eks. ved en forespørgselsdebat, er nødt til at gennemføre foranstaltninger, der sikrer os imod den slags hændelser. Vi vil naturligvis tilstræbe, at der bliver tilvejebragt en situation, som hindrer, at den slags gentager sig, for dansk markedspolitik falder sammen, hvis ikke ministrene følger deres mandat.

Jeg vil gerne endnu en gang forklare, hvorfor ministeren burde have forstået, at det drejede sig om 2 måneder. Vi har hele tiden – det har ministeren godt været klar over, for det har han selv givet udtryk for at han vid-

[Ivar Nørgaard]

ste - været særdeles skeptiske over for disse sanktioner. Som ministeren også ved, gik vi med til dem i sin tid af hensyn til vore fæller i EF, men vi understregede, at det skulle være tidsbegrænset, og vi ønskede, at det skulle være så kort som muligt.

Det var også det, vi sagde til ministeren, da han bad om at få lov at forlænge sanktionerne. Han kom selv i markedsudvalget og bad om, at man gik med til at forlænge dem i 2 måneder. Det udtrykte ministeren selv. Da sagde vi også: det er overordentlig vigtigt, at det kun bliver i disse 2 måneder, længere ønsker vi ikke at være bundet. Og hvorfor ikke? Ja, vi ønskede naturligvis, at man i disse 2 måneder fik lejlighed til at overveje og drøfte herhjemme, hvilken holdning vi skulle give udtryk for, når de 2 måneder var gået, og hvilken holdning vi skulle forsøge at få de andre til at få forståelse for.

Vores synspunkt er nemlig ligesom de konservatives og venstres og de andre regeringspartiers, at i den periode, disse sanktioner har eksisteret, har de ikke haft nogen virkning på forholdene i Polen, ja, mindretallet siger oven i købet: tværtimod. I den periode, de har eksisteret, siger dette mindretal i betænkningen, er det nærmest gået værre i Polen. Kan man så ikke se, at det er nytteløst med den slags sanktioner? De har været et helt år, og de har ikke haft den mindste virkning. Det er komplet nytteløst med den slags sanktioner. Vi mente alle sammen dengang, at vi kunne give et politisk signal, men det har helt klart ikke haft nogen som helst indflydelse på Sovjetunionens holdning til Polen eller på magtforholdene i Polen.

Udenrigsministeren burde have anført noget om, hvilken nytte det er til, at man viderefører disse sanktioner, men udenrigsministeren eller den, der har forfattet forbeholdet, som vi ikke har set skriftligt nogen steder, har åbenbart kun tillagt det betydning, om forholdene i Polen er blevet bedre eller dårligere, ikke om sanktioner nytter noget. Det er da selvfølgelig med i de samlede overvejelser, om sanktioner nytter noget, og det vil være særdeles vanskeligt for udenrigsministeren at finde helt kraftige og stærke kriterier for, hvornår man skal ophæve disse sanktioner, hvad udenrigsministeren i øvrigt selv har sagt.

Så vil jeg vende mig til konsekvenserne af udenrigsministerens handling. Vi har ved 41

spørgsmål forgæves forsøgt at få klarhed over, hvad de fællesskabsretlige konsekvenser er af, at man har stemt for forordningens forlængelse i 12 måneder. Vi er bestemt ikke overbevist om, at udenrigsministeren har ret i, at der ikke er nogen juridiske konsekvenser, men det er da klart, at vi meget gerne ser, at de andre afholder sig fra at anlægge sag mod os, og vi ser selvfølgelig også meget gerne, at privatpersoner undlader at anlægge sag imod os, for vi tror, vi ville tabe en sådan sag.

Det er en urimelig situation, udenrigsministeren har bragt Danmark i, og den kan overhovedet ikke paralleliseres med Argentinasituationen, for dér forlængede man forordningen i 7 dage, mens vi drøftede, hvad vi skulle gøre, og den daværende regering, vor regering, vidste, at der var flertal her i folketinget, da vi tilsluttede os at gennemføre det i henhold til artikel 224 i Romtraktaten. Der var et klart flertal her i folketinget.

Det, udenrigsministeren skulle have undersøgt, var, hvordan flertallet i folketinget er i denne situation, og det skulle han have drøftet i markedsudvalget og med os, men det har han ikke gjort.

Jeg mener, at udenrigsministeren har begået 2 store fejl. Den ene er, at han ikke har fulgt mandatet, og jeg mener, vi må overveje, på hvilken måde vi kan sikre os mod en gentagelse af det. Den anden er, at udenrigsministeren ikke med det samme meget klarere og tydeligere har sikret Danmark mod at være juridisk bundet. Hvordan det bliver opklaret, ved jeg ikke, men jeg tror ikke, at vi klarer den ved ensidige erklæringer. Jeg tror, at vi må se i øjnene, at der kan blive rejst sager, som sætter Danmark i en vanskelig situation.

Til sidst skal jeg sige, at vi selvfølgelig kan stemme for udenrigsministerens ændringsforslag, men vi stemmer naturligvis imod selve lovforslaget.

Ole Bernt Henriksen (KF):

Hr. Ivar Nørgaard har i den sidste tid været en særdeles flittig mand. Med hensyn til loven om udenrigstjenesten, som vi netop har vedtaget, har han med en usædvanlig energiindsats bevirket, at den socialdemokratiske gruppe har vendt ryggen til hr. Kjeld Olesens gamle forslag.

[Ole Bernt Henriksen]

I denne sag har hr. Ivar Nørgaard også været meget flittig, så flittig, at Morgenavisen Jyllands-Posten i dag i en ledende artikel gør opmærksom på det helt usædvanlige og ukarakteristiske ved denne fremvisning, dette opbud af flid. Også her er hr. Ivar Nørgaards anstrengelser gået på at tage afstand fra, hvad den tidligere udenrigsminister foretog sig, da han sad i regeringen.

Man spørger sig selv: hvad er det mon egentlig for indre brydninger i socialdemokratiet, der fremkalder denne usædvanlige og ukarakteristiske flid hos hr. Ivar Nørgaard? Og man spørger videre, om det er rimeligt, at Danmarks anseelse skal lide skade derved, for det er jo, hvad der sker, når hr. Ivar Nørgaard med sine helt grundløse og hysteriske angreb på den nuværende udenrigsminister i realiteten retter skytset mod den tidligere udenrigsminister, hr. Kjeld Olesen, som er forhindret i at være til stede her i dag. Det er Danmarks internationale anseelse, der her bruges som brik i et internt socialdemokratisk magtspil af meget lidet klædelig art.

Jeg skal herefter i modsætning til hr. Ivar Nørgaard beskæftige mig med substansen. Jeg lagde mærke til, at der i hr. Ivar Nørgaards indlæg ikke var én eneste henvisning til denne sags substans, hr. Ivar Nørgaard talte procedure. Mens selv SF som regel finder anledning til dog at komme med nogle kritiske bemærkninger om Sovjetunionen og tilstandene i Polen, så var der i hr. Ivar Nørgaards tale end ikke plads til det. Det synes jeg er meget bemærkelsesværdigt.

Det, vi oplever her, er altså, at det danske socialdemokrati går højt op i en meningsløs, indholdsløs procedurediskussion. Jeg må gøre opmærksom på, at dette er altså ikke en debat på grundlag af en forespørgsel til udenrigsministeren, det er anden behandling af et lovforslag. Det, socialdemokratiet gør hermed, er, at man siger: vi lægger større vægt på procedure end på det polske folks lidelser. Vi lægger større vægt på sådan nogle kedsommelige bemærkninger, som hr. Ivar Nørgaard kom med om procedure, end på, at den polske fagbevægelses ledere i dette øjeblik sidder fængslet, at hr. Ivar Nørgaards partifæller hele Europa over sidder i fængsel. Dette var, hvad sagen drejede sig om, da vi støttede den tidligere udenrigsministers anvendelse af artikel 113. Det er vores baggrund for at fortsætte disse sanktioner.

Så siger hr. Ivar Nørgaard, igen med et eksempelløst opbud af logik, at da disse sanktioner ikke har virket – regeringen har selv sagt, at de ikke har virket i særlig høj grad – er det en begrundelse for, at de skal falde væk. Hvad er det dog for en logik? Man kunne med samme ret sige, at så måtte vi skærpe vores holdning. Når Sovjetunionen og den polske ledelse frækt og arrogant fortsætter sin undertrykkelse af hr. Ivar Nørgaards partifæller på en måde, som vi ikke har set siden 1930'erne i Europa, så var der måske grund til at overveje stærkere skridt. Hvorfor gør vi det ikke? Vi gør det vel ikke, fordi folketinget i dag er udenrigspolitisk delt. I tidligere tider ville der være gået en bølge af indignation også igennem socialdemokratiet over det, vi ser her. Men da socialdemokratiet har en indre magtkamp, der gør, at de ikke kan føre udenrigspolitik sammen med det demokratiske flertal i denne sal, skal vi altså afstå fra markering af vores forargelse og vrede over det. Mens vi sidder her og har det rart – så rart, som man nu kan have det, når man debatterer den slags tåbelige ting – sker der undertrykkelse dernede, som vi ikke kan finde nogen anledning til at påtale i et stærkere sprog. Hr. Ivar Nørgaard skal ikke blive forundret, hvis SFs ordfører eller VS' ordfører, som sikkert også er interesseret i procedure, fordi det er rarere at beskæftige sig med procedure, efter deres sædvane dog finder anledning til sige noget om de faktiske forhold i Polen – man kunne næsten sige de faktiske forhold i jernindustrien i Polen.

Jeg vil gerne udstede en advarsel: jeg tror ikke, at Danmark kan holde til, at socialdemokratiets manglende evne til at føre indenrigspolitik sætter sig spor i ustandselige overfald på den tidligere udenrigsministers og den tidligere regerings og den nuværende udenrigsministers og den nuværende regerings udenrigspolitik. Det kunne jo være, at der var nogle af socialdemokratiets egne vælgere, der blev opmærksomme på, at hvad vi oplever her i dag og har oplevet ved tidligere lejligheder, ikke er resultatet af en målbevidst opposition, der ved, hvad den vil, men produktet af en splidagtig opposition, der må finde den laveste fællesnævner for alle sine angreb på regeringens udenrigspolitik, og som ærlig talt gjorde sig selv grundigt til grin i tingets øjne for et øjeblik siden, da man

[Ole Bernt Henriksen]

bad om denne time-out, der jo ikke førte til nogen som helst ændringer i standpunktet hos oppositionen.

Vi er snart ved at være nået dertil, at spørgsmålet ikke er, om oppositionen skal vælte regeringen, men om regeringen bliver nødt til at vælte oppositionen.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Jeg vil gerne gøre opmærksom på 2 oplagte urigtigheder i hr. Ole Bernt Henriksens tale. Der er ikke tale om, at socialdemokratiet i denne sag på nogen måde er i splid med sig selv. Det er en enstemmig beslutning. (*Afbrydelse: Højere!*). Er der nogen, der vil sige noget? Jeg ved ikke, hvem der reagerer over styrken i højtalerne, men nu er den sat op, kan jeg høre.

Jeg vil gerne gentage – jeg håber, at formanden ikke har regnet det med til taletiden – at det, jeg har givet udtryk for her, er en enstemmig opfattelse i den socialdemokratiske gruppe, også dækkende alle tidligere ministre. Den slags urigtige påstande, man fylder de borgerlige aviser med og kolporterer her, bliver ikke rigtigere af, at hr. Ole Bernt Henriksen stiller sig op og vigter sig med dem fra talerstolen. Det er det ene, jeg gerne vil sige.

Det andet, jeg gerne vil sige, er, at det er nu engang udenrigsministerens opgave at føre den markedspolitik, der er flertal for i folketinget, og hvis de konservative nægter det, så kan de simpelt hen ikke regere dette land. De skal føre den udenrigspolitik, den markedspolitik, der er flertal for i folketinget.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Hr. Ole Bernt Henriksen anvendte et udtryk, som forbavsede mig noget, idet han talte om det demokratiske flertal herinde, som socialdemokratiet åbenbart nu havde lagt sig ud med. Jeg vil godt have at vide: hvad mener hr. Ole Bernt Henriksen med det? Mener han, at der er et mindretal her, som ikke er demokratisk, som ikke støtter demokratiet? Kan hr. Ole Bernt Henriksen nævne mig ét medlem i dette ting, som ikke har protesteret mod den undertrykkelse, som finder sted i

Polen? Kan hr. Ole Bernt Henriksen nævne mig ét medlem, som ikke har støttet Solidaritet og den frie polske fagbevægelse? Det er hr. Ole Bernt Henriksen ikke i stand til. Når det drejer sig om selve hovedsagen: frihedsrettighederne i Polen, bekæmpelse af undertrykkelsen af den polske fagbevægelse, så er dette ting enigt. Men det kan godt være, at der er nogle, som er indstillet på at anlægge samme målestok, uanset hvor undertrykkelsen finder sted, mens der er andre, som har én alen ét sted og en anden alen, når det drejer sig om El Salvador osv. Det skal jeg ikke komme ind på. Men hr. Ole Bernt Henriksen kan ikke køre på, at der her i dette ting er et demokratisk flertal – underforstået: og et ikke-demokratisk mindretal. Det er demagogi.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Jeg lagde mærke til, at hr. Ivar Nørgaard på intet væsentligt punkt gendrev den – og jeg forsikrer: meget velmente – kritik af socialdemokratiet. At socialdemokratiets folketingsgruppe og de tidligere ministre er enige i det, der bliver sagt nu, synes jeg da kun gør tingene så meget desto værre.

Til hr. Gert Petersen vil jeg sige, at det var nu ikke ment som en anklage. Jeg forstår egentlig ikke, at hr. Gert Petersen kom herop, for jeg ville da tælle hr. Gert Petersen blandt det demokratiske flertal, der er her i denne sal. Jeg forstår ikke synspunktet. Jeg vil da mene, hr. Gert Petersen er demokrat, i høj grad, men det kan godt være, at vi er nogle, der i denne sag er noget mere aktive end hr. Gert Petersen.

Arne Christiansen (V):

Dagens debat falder efter min opfattelse naturligt i to afsnit. Selv om det ikke just fremgik af den socialdemokratiske ordførers tale, må det overordnede emne naturligvis være situationen i Polen og konsekvenserne heraf for de vestlige demokratier, der ønsker at markere en stilling til dette.

Hidtil er det sket gennem EF-sanktioner. En sådan markering har, som det vil være bekendt, socialdemokratiet nu været med til at hindre, fordi man, efter at partiet er kommet i opposition, er på vild flugt fra tidligere

[Arne Christiansen]

standpunkter, tidligere holdninger. Derfor er dette lovforslag nødvendigt.

Lad os så først se på situationen i Polen. Har den ændret sig til det bedre, siden restriktionerne i sin tid blev gennemført i EF-regie under den daværende socialdemokratiske regering? Svaret er nej. Tværtimod synes der på flere områder at være tale om skærpelse af de hidtil gældende restriktioner.

Dertil kommer det andet og væsentlige problem, nemlig vor udenrigspolitiske anseelse. Danmark har ved at gå enegang i EF allerede placeret sig som et land, der giver politiske signaler om, at måske er det alligevel ikke så slemt i Polen, som det har været. For at slette dette dårlige indtryk blandt andre europæiske lande og sidst, men da ikke mindst, i Polen er det nødvendigt med denne lovgivning, som udenrigsministeren også bebudede det, da han på grund af socialdemokratiet, der havde skiftet standpunkt, ikke fik sit mandat til at give tilslutning til fortsættelse af restriktionerne i EF-regie. Derfor er det blevet nødvendigt med denne lovgivning. Men den vil socialdemokratiet altså heller ikke være med til nu. Det må unægtelig gøre et ejendommeligt indtryk hos fagforeningsfæller og socialistiske kammerater i Polen, at det såkaldte danske arbejderparti indtager denne holdning.

Hr. Ivar Nørgaard var inde på, hvor mange spørgsmål der var stillet under udvalgsarbejdet. Enogfyrre. Det er vel for så vidt symptomatisk, at det kun er to steder, Polen er nævnt i denne forbindelse, resten er socialdemokratisk, Ivar Nørgaardsk juristeri og spidsfindigheder.

Sandheden er jo den, at fra angiveligt at dreje sig om jura er hele sagen kommet til at dreje sig om politik, om at gå efter manden, in casu udenrigsministeren, i stedet for at gå efter bolden, i stedet for at beskæftige sig med sagen, som er alvorlig nok i sig selv. Konsekvensen af dette har jeg allerede antydnet, nemlig Danmarks svækkede position udadtil. Vi er i den situation, at Danmark allerede omtales rosende i russiske blade. Det vil sige, at det tidligere regeringsparti er med til at gøre Danmark til en brik i Sovjets propagandaspil på dette område som på andre. Jeg skal under respekt over for dagsordenen lade være med at fremhæve de andre områder i dag.

Jeg synes, det er yderst beklageligt, at det forholder sig sådan, så meget mere som socialdemokraterne jo i denne sag har beg på fingrene, hvis vi skal følge deres tankegang. Selv om hr. Ivar Nørgaard forsøger at lægge megen luft til tidligere handlinger, lykkes det ikke, for man kan bare henlede opmærksomheden på de spørgsmål og svar, der er optrykt i betænkningen.

Jeg kan ikke lade være med at henvise til det svar, som det særlige udvalg har fået fra udenrigsministeren, nemlig om, hvad den daværende regering med statsminister Anker Jørgensen som fungerende udenrigsminister og daværende økonomiminister Ivar Nørgaard som repræsentant for regeringen i markedsudvalget gjorde, dengang der blev drøftet forbud mod indførelse af varer fra Argentina. Da gjorde hr. Ivar Nørgaard som fungerende minister på dette område nøjagtig det samme som det, han nu kritiserer udenrigsministeren for, nemlig at anvende skriftlig procedure, at undlade at give markedsudvalget referat herom. Det er just det, som er kernen i de angreb, der nu rettes mod udenrigsministeren.

At bindingen til EF-restriktionerne, som indtil udgangen af februar var hjemlet i artikel 113, stadig skulle gælde for Danmarks vedkommende, er et postulat. Socialdemokratiet gør i betækningsbidraget opmærksom på, at man finder vurderingen yderst usikker. Jeg vil derfor gerne foreslå hr. Ivar Nørgaard, at han i stedet for at fortabe sig i juridiske spidsfindigheder simpelt hen forsøger sig som importør af opretstående klavrer, af honning og af kaviar fra Sovjet. Så vil han se, at det kan lade sig gøre, så længe denne lov ikke er i kraft. Der er derfor intet belæg, der er ingen baggrund for socialdemokratiets holdning – ud over det triste, at man endnu en gang ønsker at indtage særstandpunkter. Når man ikke kan markere sig eller yde noget på det hjemlige plan, så finder man det åbenbart lettere at gøre det udadtil, selv om det koster Danmarks anseelse.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at socialdemokratiets optræden i opposition på det udenrigspolitiske område i høj grad giver anledning til skuffelse. Da venstre og de øvrige regeringspartier var i opposition, sigtede vi aldrig mod at skabe strid om udenrigs- og sikkerhedspolitikken, uanset at vi ikke i ét og alt var enige med den daværende regering.

[Arne Christiansen]

Nu forholder det sig helt anderledes. Det har vi fået markeret endda to gange i dag. Jeg skal i denne forbindelse holde mig til det punkt på dagsordenen, vi drøfter nu, hvor fristende det end kunne være at filosofere over, hvad der egentlig sker inden for murene, før socialdemokratiet barsler med et betækningsbidrag og en ordførertale som den, vi har oplevet her i dag.

Jeg synes, der er grund til at takke de partier, der har fundet sammen om et betækningsbidrag, der klart præciserer, hvad det drejer sig om, nemlig situationen i Polen og de konklusioner, som vi i Danmark og i andre lande må drage heraf for at markere vor stilling, for at vise vor solidaritet med det polske folk. Jeg skal anbefale, at der stemmes for ændringsforslaget og naturligvis for lovforslaget ved tredje behandling. Jeg gør det med en stærk beklagelse af socialdemokratiets negative, taktisk betonedede, fuldstændig urealistiske holdning. Da vi her i tinget diskuterede kulleleverancer og fik vedtaget dagsordener herom, tillod jeg mig at sige, at fra det ophøjede til det latterlige er der ikke langt. Det gælder stadig i min vurdering af socialdemokratiets udenrigspolitik.

Holger K. Nielsen (SF):

Til benefice for hr. Ole Bernt Henriksen havde jeg egentlig tænkt mig at gøre nogle bemærkninger om SFs meget aktive modstand imod den sovjetiske undertrykkelse, men da hr. Ole Bernt Henriksen selv så udmærket gjorde rede for vores standpunkt, skal jeg undlade dette.

Denne sag har vakt meget stort røre, og det skyldes vel nok i første række, at socialdemokratiet nu endelig har taget sig sammen og er gået imod denne sanktionspolitik, som de selv var med til at indføre. Vi hilser naturligvis altid velkommen, når socialdemokratiet kommer på bedre tanker, og det vil vi da også gøre i denne situation, men det skal dog alligevel siges, at det unægtelig gør argumenterne nemmere for udenrigsministeren, for den borgerlige regering, for den borgerlige presse, at socialdemokratiet selv var med til at gennemføre sanktionerne i sin tid. Dengang protesterede vi, bl.a. ud fra det argument, at det er vanskeligt at komme ud af sanktioner som disse igen. Men som sagt: bedre sent end aldrig.

Der har været megen proceduresnak i denne sag, og det mener vi er en vigtig del af det, for hr. Ivar Nørgaard har jo ret i, at det er regeringens pligt at følge det flertal, der er i folketinget, i dette tilfælde i folketingets markedsudvalg. For socialistisk folkeparti er der ingen tvivl om, at mandatet blev overskredet. Det fremgår så klart, som det overhovedet er muligt, af de bilag, vi har fået i det særlige ad hoc-udvalg, at det mandat, der blev formuleret den 20. december sidste år, gik på, at det var selve forordningen, der skulle gælde i 2 måneder. Det er ikke blevet efterlevet af regeringen. Forordningen kom til at gælde hele året. Derfor er mandatet klart overskredet.

Udvalgsarbejdet viser noget om, hvordan proceduren i denne her sag er blevet kørt af udenrigsministeren. Det interessante er her, hvad der skete før jul, dvs. hvordan ministeren administrerede mandatet på Ministerrådsmødet den 21. december. Jeg har allerede her et spørgsmål til ministeren: stemte den danske regering for den 1 års forlængelse? Det er lidt uklart for mig. Lå der i den danske stemmeafgivelse, i den danske tilkendegivelse, at man støttede, at selve forordningen blev forlænget med 1 år?

Det fremgår af de svar, vi har fået i udvalget, at mandatets bestemmelser om, at der kun måtte gennemføres en 2 måneders forlængelse, kun blev nævnt én gang før jul. Det var på EPS-mødet den 20. december, dvs. den samme dag, som vi havde møde i markedsudvalget. Jeg vil godt stille endnu et spørgsmål til ministeren her: blev denne melding om de to måneder på EPS-mødet givet før eller efter, at mandatet i markedsudvalget var sikret? Jeg vil godt have en tilkendegivelse af, hvornår det pågældende EPS-møde blev holdt, om det blev holdt før eller efter mødet i markedsudvalget, hvor mandatet blev givet.

Før jul blev artikel 224 overhovedet ikke nævnt. Regeringen fik en såkaldt revisionsprotokol eller klausul ind i forordningen. Der står intet om 2 måneder. Der står intet om artikel 224. Den fik en dansk erklæring ind i rådsprotokollen. Der står intet om 2 måneder. Der står intet om artikel 224. Disse to klausuler og erklæringen siger udelukkende, at sagen skal tages op på forslag af EF-Kommissionen. Det vil sige, at man har overladt initiativet til EF-Kommissionen i de

[Holger K. Nielsen]

erklæringer, der blev afgivet til rådsprotokol-
len. Dette vil igen sige – og det er senest be-
kræftet i et svar, vi har fået her til morgen –
at regeringen havde fraskrevet sig vetoretten
i februar måned.

Der var ingen vetoret i forhold til forord-
ningen i februar måned, hvor vi ellers havde
regnet med, at dér skulle hele sagen tages op
på ny.

Dette er vigtigt, fordi der er, som det er
blevet udtrykt i debatten, en vis usikkerhed
om, hvorvidt vi kan komme ud af forordnin-
gen. Alt tyder altså på, at udenrigsministeren
før jul har handlet således, at han på forhånd
har forudsat, at han enten kunne få et
flertal for en forlængelse af artikel 113-for-
ordningen eller sikkerhed for, at artikel 224-
proceduren kunne gennemføres – i den for-
stand, at folketinget ville vedtage det lovfor-
slag, der er til debat her i dag.

En del af miseren ligger muligvis i, at
markedsudvalget ikke fungerer særlig godt.
Det er vel en gammel vane, at regeringen har
betragtet markedsudvalget som en formalitet,
der blot skulle overstås, og har haft en, hvad
skal vi sige, temmelig liberal holdning til,
hvordan markedsudvalget skulle behandles.
Jeg vil ikke sige, at det er den nuværende
regering, der har indført denne holdning til
markedsudvalget, det ligger også hos de tidli-
gere, socialdemokratiske regeringer. Det er
måske derfor, den nuværende regering har
kunnet forestille sig, at man kunne indtage
en så liberal holdning i forhold til markeds-
udvalget, hvilket også har noget at gøre med,
at markedsudvalget selv fører en alt for lem-
fældig kontrol og giver for upræcise manda-
ter i forhold til regeringen. Jeg håber meget,
at denne sag i sidste ende kan føre til, at der
sker en opstramning af markedsudvalgets
arbejde. Jeg synes, det har været pinligt for
befolkningen at overvære, hvor upræcist og
usikkert arbejdet omkring regeringens EF-
politik foregår i folketinget.

Borgerlige politikere – såvel før som her i
dag – har meget travlt med at køre på, at
kritikerne af regeringen kun kører på prin-
ciprytteri, mens de selv taler om substansen,
situationen i Polen. Som jeg tidligere har
sagt, deler vi den kritik, der er formuleret af
alle her i folketinget, af den sovjetiske rolle i
Polen, men det her er ikke udelukkende prin-
ciprytteri. Det er ikke udelukkende princip-
rytteri, og det er naturligvis ikke kun en sag,

der drejer sig om en symbolsk import af ka-
viar og klaverer, og hvad ved jeg.

Sagen har en principiel vinkel. Den er
principielt vigtig. Den angår for det første
den danske udenrigspolitiske selvstændighed.
Hvis vi ikke kan komme ud af sanktionerne,
står vi i en situation, hvor vi er påtvunget en
fælles EF-udenrigspolitik forvaltet af et over-
nationalt organ, EF-Kommissionen, på tværs
af et flertal i folketinget. Det giver for mig
nogle interessante statsretlige dimensioner,
som det kunne være interessant at få afklaret
til den tid. Det her har noget at gøre med
den danske udenrigspolitiske selvstændighed,
og derfor er det ikke principrytteri, som bor-
gerlige politikere ønsker at kalde det.

Det har også noget at gøre med folketin-
gets mulighed for at kontrollere regeringens
EF-politik. Vi har tidligere været ude for,
hvad jeg har kaldt en temmelig liberal hold-
ning til flertallet, hvor regeringen går ud og
siger, at flertallet fører en forkert politik, og
at den egentlig kunne ønske sig det anderle-
des – i stedet for loyalt at gennemføre den
politik, der er formuleret af et flertal i folke-
tingets markedsudvalg. Det har vi også været
ude for her. Jeg synes, det har været pinligt
for regeringen, for landet, at regeringen ikke
100 pct. bakker op om den politik, der er
flertal for her i folketinget. Det er for mig at
se regeringens pligt. Sagen har altså at gøre
med, at vi skal have en mere klar kontrol
med regeringens markedspolitik. Sagen har
vist, at regeringen ikke har villet efterleve de
mandater, der bliver givet. Hvis denne sag
kunne ende med, at vi får mere styr på de
ting, ville den i det mindste være godt for
noget.

Jeg overrasker sikkert ikke, når jeg siger,
at SF stadig væk står fast ved, at vi stemmer
imod lovforslaget.

(Kort bemærkning).

Arne Christiansen (V):

Jeg vil gerne bede hr. Holger K. Nielsen
fra denne talerstol dokumentere de eksem-
pler på, hvor mandaterne ikke er overholdt.
Det blev brugt, som om det drejede sig om
legio. Nævn bare tre.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

[Ole Bernt Henriksen]

Nu er det jo ikke en forespørgselsdebat; vi behandler et lovforslag, men jeg synes, hr. Holger K. Niensens tale var en virkelig interessant tale, for nu blev det pludselig et spørgsmål om Danmarks suverænitet og frihed og indre og ydre udelelighed. Må jeg minde hr. Holger K. Nielsen om, at det, vi behandler nu, er et nationalt dansk lovforslag; det er ikke et EF-lovforslag, det er et nationalt dansk forslag.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Nu er det tit vanskeligt at diskutere med hr. Ole Bernt Henriksen, for han hører sjældent særlig godt efter. Det, jeg sagde, var, at hvis vi forkaster lovforslaget, og hvis vi ikke kan komme ud af sanktionerne, så opstår der en interessant statsretlig situation, for så er vi bundet af en udenrigspolitik imod et flertal i dette folketing.

Formanden for markedsudvalget vil jeg godt gøre opmærksom på en interessant korrespondance, der har fundet sted mellem hr. Glistrup og udvalget, hvor hr. Glistrup i alt fald fremdrager 2 eksempler. Jeg var selv inddraget i det ene. Det var vedrørende bevillinger til det såkaldte Super Sara-projekt, hvor der opstod så megen uklarhed om mandatafgivelsen, at regeringen efter min mening i Bruxelles forhandlede ud fra, at man kunne bevilge, så vidt jeg husker, 80 mill. kr. mere til projektet, end der var flertal for i markedsudvalget ifølge de referater, vi havde i udvalget. Hr. Glistrup nævner et andet eksempel. Det er den sag, vi snakker om her, sanktionssagen, hvor jeg tidligere har fremhævet, at mandatet blev overskredet.

Jeg vil godt nævne et tredje eksempel, hvor det vel er for meget at sige, at mandatet blev direkte overskredet, men jeg synes, at hele fiskerikonflikten i efteråret viste noget om den liberale holdning, som jeg kaldte det, til markedsudvalget, idet ministeren konstant tog til Bruxelles og udtrykte sig i modstrid med det, der var flertal for i markedsudvalget, og som et flertal i markedsudvalget klart havde formuleret.

(Kort bemærkning).

Arne Christiansen (V):

Jeg skal kun konstatere, at hverken hr. Holger K. Nielsen eller hans Sancho Panza, hr. Glistrup, har noget at have kritikken i.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Hus forbi, hr. Holger K. Nielsen. Dette er ikke en diskussion mellem den nuværende regering og SF, det er en diskussion mellem den tidligere regering og SF, for den tidligere regering gav udtryk for den opfattelse, at forordningen ikke var gældende for Danmark, efter at vi havde taget forbehold over for den. Det fremgår af svar på spørgsmål nr. 26 i det omdelte stykke papir.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Den sag, der er på dagsordenen, drejer sig jo om, hvorvidt danske forretningsdrivende skal underkastes nogle restriktioner, og har intet med udenrigspolitik eller markedspolitik eller noget som helst andet at gøre. Det drejer sig simpelt hen om: skal man sige, at nogle forretningsdrivende skal underkastes nogle fuldstændig meningsløse indgreb i deres forretningsfrihed?

Men nu spørger markedsudvalgets formand altså om 3 eksempler ud af de utallige, hvor ministre har overskredet de mandater, de har fået i markedsudvalget, og drager mig ind i billedet. Jeg kan give masser af eksempler. Man kan tage fiskerikontrolordningen i juni måned, man kan tage sælforhandlingerne den 28. februar i år, man kan tage den sag, vi her behandler, man kan tage det, hr. Holger K. Nielsen sagde som Super Sara, og man kunne tage adskillige andre tilfælde. Det er hverdagskost, at danske ministre lader hånt om, hvad markedsudvalget har givet af mandater.

Formanden:

Jeg minder om, at vi har lovforslag nr. L 168 om begrænsning af importen af varer med oprindelse i Sovjetunionen til behandling. Jeg håber, vi vender tilbage til det inden længe og også vender tilbage til ordførerrækken. Men foreløbig en kort bemærkning til hr. Holger K. Nielsen.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg har lige en kort bemærkning til formanden for markedsudvalget, der jo traditionelt har den for en formand udmærkede egenskab, at han er docerende og meget klar i sin fremstilling. Men en formand i et udvalg har sjældent behov for at argumentere for sine standpunkter, formandens ord er lov i et udvalg. Jeg kunne godt her fra talerstolen have ønsket mig blot et minimum af argument fra formanden for markedsudvalget. Han konstaterer bare, at jeg ikke har ret. Ja men var det ikke rimeligt, om formanden for udvalget gav blot et halvt argument for, at vi ikke har ret. Jeg deler helt den fremstilling, hr. Glistrup gav fra talerstolen heroppe.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Det er til hr. Ole Bernt Henriksen. Kan hr. Ole Bernt Henriksen ikke forstå, at der er helt afgørende forskel på, om man gennemfører en lov og ved, at der er flertal for at gennemføre denne lov med det indhold, der står i forordningen, eller man ikke gør det? Det er det, det drejer sig om. Den daværende socialdemokratiske regering vidste, da den fremsatte forslaget, at der var klart flertal for det, og vidste, at vi derfor kunne gennemføre den retstilstand, som stod i forordningen. Den nuværende regering har ikke draget omsorg for at sikre sig, at der kunne blive flertal, og det vil måske vise sig i dag – jeg ved jo ikke, hvordan der stemmes – at vi har ret i vores formodning, at der ikke bliver flertal for den. Derfor opstår der et helt andet juridisk problem, end der var dengang.

(Kort bemærkning).

Arne Christiansen (V):

Jeg skal tillade mig at gøre hr. Glistrup og navnlig hr. Holger K. Nielsen opmærksom på, at jeg står på denne talerstol som ordfører for mit parti og ikke som formand for markedsudvalget.

Halvgaard (FP):

Fremskridtspartiet har altid anset det for uklogt, at Danmark gennemfører handels-sanktioner over for andre nationer i forbindelse med løsningen af konflikter. Dette synspunkt har været gældende for frem-

skridtspartiets stilling, hvor en dansk regering har forsøgt direkte eller via FN eller EF at blande sig i andre nationers interne forhold. Eksempelvis har fremskridtspartiet stemt imod handelssanktionerne over for Sydafrika, og ligeledes tog vi også i forbindelse med Falklandskrigen afstand fra loven om forbud mod indførsel af varer fra Argentina. Det var derfor også ganske naturligt i konsekvens af vor politik skarpt at tage afstand fra de handelssanktioner over for Sovjetunionen, som blev gennemført af et flertal her i folketinget. Fremskridtspartiets stilling har således været helt klar, og jeg har forstået, at vor stillingtagen er blevet om ikke lige-frem respekteret så i hvert fald accepteret af et flertal her i folketinget.

Flertallet, herunder socialdemokratiet, har imidlertid gennem årene anset det for rigtigst – eller i hvert fald stemt for – at anvende sanktionspolitikken som et led i udenrigspolitikken, og der har således blandt vore EF-partnere og andre allierede ikke hersket tvivl om Danmarks holdning – en holdning, som socialdemokratiet har et medansvar for, og en holdning, som efter min oprigtige mening er forpligtende i forhold til vore allierede. Det er forpligtende over for vore partnere i EF-Fællesskabet og ikke mindst i forhold til USA, men allermest af hensyn til vore medmennesker i Polen.

Jeg går ud fra, at flertallet her i folketinget netop i sin tid stemte for sanktionerne over for Sovjetunionen for at hjælpe den polske befolkning og mindske den sovjetiske knægtelse af den frihed, som alle polakker ønsker sig – en frihed, som vi danskere tager som en selvfølge. Derfor tror jeg, at den polske befolkning virkelig har følt sanktionspolitikken over for Sovjetunionen som en håndsækning i deres kamp for friheden og for Solidaritet, en påskønnelse af deres ihærdige kamp for etablering af en fri fagforening.

Jeg er forvisset om, at den polske arbejder, ja, hele det polske folk, vil føle en dyb skuffelse og nærmest føle sig forrådt af det danske socialdemokrati, når dette parti her ved tredje behandling stemmer nej til en politik, som det har hovedansvaret for, og som efter mine moralbegreber i allerhøjeste grad burde være forpligtende for socialdemokratiet.

Konsekvensen af en sådan kovending, som socialdemokratiet har foretaget, er efter min mening utilstedelig, først og fremmest i

[Halvgaard]

forhold til den polske befolkning, fordi der er skabt falske forudsætninger. For det andet i forhold til vore EF-partnere, og her er det ikke mindst utilstedeligt og uværdigt af hensyn til Danmarks anseelse.

Endnu mere beskæmmende har det været for mig at deltage i udvalgsarbejdet. Ikke gennem et eneste af de 41 spørgsmål eller med ét eneste ord i øvrigt har formålet med dette lovforslag været debatteret. Alene procedurespørgsmål og politiske chikanerier har udvalget beskæftiget sig med, og derfor ønskede jeg uanset vores klare politiske standpunkt ikke ved betækningsafgivelsen at tage stilling til lovforslaget, men ønskede at redegøre for fremskridtspartiets stilling ved anden behandling, idet jeg først ønskede at orientere min gruppe om resultatet af udvalgsarbejdet.

Min indstilling har været og er at stemme ja til forslaget af de grunde, jeg har redegjort for, og for, at Danmark ikke skal bryde en traditionel, fastlagt udenrigspolitisk linje. Det kunne efter min vurdering skade Danmarks anseelse udadtil og ikke mindst forholdet til Polen.

Dette synspunkt har jeg ikke kunnet få flertal for i min egen folketingsgruppe, og derfor vil et flertal stemme nej til forslaget.

Grethe Kindberg Jørgensen (CD):

Under forespørgselsdebatten her i tinget i maj 1982 talte den socialdemokratiske ordfører, hr. Camre, om det europæiske enhedsprincip, og hr. Camre udtalte bl.a., at i europæisk politisk samarbejde søger man at koordinere medlemslandenes udenrigspolitik, og at man kun optræder i fællesskab, hvis man er enig. Dette enhedsprincip vil jeg gerne senere vende tilbage til.

Den daværende udenrigsminister reagerede på ingen måde i maj måned på hr. Holger K. Nielsens direkte spørgsmål til ministeren om, hvorfor denne ikke i højere grad havde taget afstand fra bl.a. de konservatives, venstres og CDs fortolkning af ministerens redegørelse, mens CD komplementerede den daværende udenrigsminister og takkede for socialdemokraternes meget velkomne bevægelighed. Vi opfattede forespørgselsdebatten i maj fra SFs og VS' side som et direkte angreb på Det europæiske Fællesskab, et an-

greb, som havde til formål at stække Fællesskabets nødvendige udvikling.

Jeg vil gerne vende tilbage til det enhedsprincip, jeg talte om før. Dette princip er nu brudt, da udenrigsministeren i februar ikke kunne opnå flertal i markedsudvalget for fortsat sammen med vore EF-partnere at gennemføre sanktionerne over for Sovjetunionen efter artikel 113. Socialdemokratiet ønskede ikke at støtte regeringen i fortsatte sanktioner trods den tidligere udenrigsministers udtalelser om, at begrundelsen for, at man dengang fraveg sine principper, var, at man ikke fra socialdemokratiets side ønskede, at Danmark skulle gå enegang og iværksætte nationale foranstaltninger i henhold til artikel 224.

På baggrund af socialdemokratiets ændrede opfattelse af enstemmighedsprincippet var regeringen nu fremsat forslag om begrænsning af import af varer med oprindelse i Sovjetunionen, altså en national foranstaltning, som hviler på den efter CDs opfattelse mere vage formulering af Romtraktatens artikel 224.

I betænkningen til lovforslaget finder socialdemokratiet, at forholdene i Polen fortsat er særdeles utilfredsstillende, og man skriver, at man i samarbejde med den danske og øvrige nordiske arbejderbevægelse vil støtte Solidaritet og arbejde for en demokratisering i Polen. Alligevel vil man stemme imod forslaget.

Herefter er det CDs opfattelse, at der nu er tale om dobbeltmoral. På den ene side ønsker man at være solidarisk med det polske folk, med Solidaritet og med Polens befolkning i kampen for frihed og demokrati. På den anden side ønsker socialdemokratiet ikke, at man skal stå sammen, hverken i Fællesskabet eller nationalt, om restriktioner over for Sovjetunionen.

Skal vi fra dansk side virkelig være de eneste, der til trods for den udvikling, der har fundet sted i Polen i den sidste tid, og som må betegnes som en skærpelse over for det polske folk, nu rækker Sovjetunionen og den polske regering en udstrakt hånd, som vi ved at man fra disse regeringers side øjeblikkelig vil bruge til propaganda mod den vestlige verden.

Der er for CD ingen tvivl om, at såfremt dette lovforslag ikke bliver vedtaget, vil Danmark blive forsidestof i Pravda. Danmark vil

[Grethe Kindberg Jørgensen]

blive rost for sin ændrede opfattelse af den polske regerings skærpede holdning over for det polske folk og Solidaritet.

Endvidere vil man fra sovjetisk side benytte en sådan lejlighed til at propagandere med en holdningsændring, som man nu vil sige har fundet sted i Danmark, bl.a. over for vore allierede og over for USA.

CD må dybt beklage, at vi må tage til efterretning, at vi er på vej til denne enegang, ikke blot i forhold til Det europæiske Fællesskab og den europæiske politik, som hviler på Romtraktatens ånd og bogstav, men også i forhold til den politik, som vi i kraft af vort medlemskab af NATO er allieret med USA om.

Jeg skal til slut bare kort sige, at efter min og CDs opfattelse er der ikke længere tale om noget juridisk. Der er tale om noget politisk.

Jeg vil gerne til hr. Ivar Nørgaard sige, at efter CDs opfattelse har den nuværende udenrigsminister nøjagtigt fulgt den praksis i markedsudvalget, som den tidligere udenrigsminister har fulgt.

CD må stemme for forslaget.

Niels Helveg Petersen (RV):

Har udenrigsministeren i denne sag overtrådt det mandat, han fik i markedsudvalget? Det har et særligt udvalg brugt det meste af sin tid til at få undersøgt. Jeg har forsøgt at gøre mig umage med vurderingen af dette spørgsmål og med at vurdere det kritisk, for jeg er enig med hr. Ivar Nørgaard i det grundsynspunkt, at respekt for de mandater, der gives, er en hovedhjørnesten i den opbygning, der er skabt om vores markedspolitik. Derfor er det et vigtigt spørgsmål.

Jeg mener ikke, at udenrigsministeren har krænket det mandat, han fik. Det mandat, han fik, var ikke et påbud om, hvorledes andre lande skulle forholde sig. Det var et påbud til ministeren om, at Danmark ikke kunne været bundet i mere end 2 måneder. Og det mandat mener jeg ministeren har levet op til. Danmark er fra 1. marts ikke bundet af den forordning om sanktioner, som er udstedt i henhold til artikel 113.

Det mener jeg er dokumenteret på flere måder. Det er for det første dokumenteret med henvisning til Argentinasagen. I Argentinasagen skete der det, at der blev udstedt en forordning, der fremtræder som gældende i

alle medlemslande i alle enkeltheder. Danmark trak sig ud af den. Forordningens udseende dækkede ikke i Argentinasagen over det reelle forhold, som var, at vi kunne trække os ud og gjorde det.

Jeg mener, det er yderligere dokumenteret – og det er et synspunkt, som jeg især vil henlede hr. Holger K. Niensens opmærksomhed på – med henvisning til, at den nuværende forordning om sanktioner efter sin ordlyd fremtræder som gældende i alle medlemslande i alle enkeltheder, men Grækenland står udenfor. Hvordan kan det gå til? Hvordan kan det gå til, at Grækenland kan stå udenfor, når forordningen fremtræder, som den gør? Det kan kun gå til på den måde, at Grækenland som Danmark har taget et gyldigt forbehold.

For nu at få søm og skruer i argumentet vil jeg henvise til en artikel i dag i Jyllands-Posten, hvor selveste, skal vi sige ypperstepræsten, når det drejer sig om fortolkningen af traktaterne, nemlig generaldirektøren for Kommissionens juridiske tjeneste, som ikke har ord for at være modstander af fællesmarkedet, ifølge Jyllands-Posten anlægger den fortolkning, at hvor det drejer sig om sanktionspolitik, kan intet medlemsland, skal vi sige fraskrive sig sin ret i henhold til artikel 224.

Med andre ord: selv om der vedtages en forordning, har et medlemsland rettigheder i henhold til artikel 224.

Jeg mener, at den vurdering, som her kommer fra generaldirektøren, helt og fuldt understøtter den fortolkning af mandatproblemet, som udenrigsministeren og udenrigsministeriet har fremlagt under udvalgsarbejdet.

Jeg mener, det er af overordentlig stor betydning at få også dette belyst, og jeg skal derfor bede om, at der bliver fornyet udvalgsbehandling, således at udvalget under en eller anden form kan stifte bekendtskab med de synspunkter, som generaldirektøren for den juridiske tjeneste har anlagt. Vi har et ufuldstændigt avisreferat af nogle synspunkter, men det ville være rigtigt, at udvalget fik lejlighed til, hvis det er muligt, at stifte nøjere bekendtskab med disse synspunkter, og derfor skal jeg bede om, at der bliver fornyet udvalgsbehandling.

En ting undrer mig i denne diskussion. Det er: hvorfor har man egentlig interesse i

[Niels Helveg Petersen]

at anfægte Danmarks ret til at udtræde af disse sanktioner, når vi vil det, og efter at vi har taget forbehold? Hvilken dansk interesse er der egentlig knyttet til at anfægte denne ret? Jeg kan slet ikke forstå hr. Holger K. Nielsens interesse i at anfægte denne ret til at udtræde. Jeg mener, det er en ret, vi har med det forbehold, der er taget.

Der var i virkeligheden langt mere mening i, hvis hr. Holger K. Nielsen argumenterede modsat og sagde: ja men Danmark har selvfølgelig retten. Er det da ikke meningen, at vi – sådan har jeg forstået SFs standpunkt – skal gøre os umage for, at tingene ikke skrider, at vi ikke afgiver nogle beføjelser, som vi mener vi har? Jeg mener, vi har denne ret til i henhold til artikel 224 at træffe disse beslutninger selv, og den ønsker vi bestemt at fastholde.

Så til selve spørgsmålet om handelsrestriktionerne. Jeg mener, handelsrestriktioner er et meget tvivlsomt middel, også undertiden en boomerang, i internationalt samkvem. Der var iblandt alle folketingets partier stor tvivl om, hvorvidt Danmark skulle tilslutte sig de oprindelige sanktioner, om det var et fornuftigt skridt.

Der var tvivl i socialdemokratiet, som havde regeringsmagten. Der var også tvivl uden for socialdemokratiet. Man overvandt denne tvivl. Hvorfor? Fordi man fandt tiden inde til et diplomatisk nålestik, en symbolsk handling i protest imod nedkæmpelsen af den frie fagbevægelse i Polen.

Disse sanktioner har aldrig været egentlig økonomisk pression. Det var de ikke dengang, og det er de selvfølgelig heller ikke nu. Det ser man alene af, at både kornsalg og gasaftaler er holdt udenfor. De store ting, det, der virkelig kunne være pression i, tager man ikke i anvendelse. Dette har fra starten været tænkt som et diplomatisk nålestik. Og det har ikke hjulpet. Nej, for jeg tror, udviklingen i Polen dikteres af andre omstændigheder end diplomatiske nålestik. Hvis det kunne gøre det, så var tingene nok noget anderledes i dag.

Det har altså ikke hjulpet, og jeg tror faktisk heller ikke, at mange af dem, der i sin tid vedtog sanktionerne, forestillede sig, at dette skridt var noget, der i sig selv ville fremtvinge en ændring i Polen. Det gjorde socialdemokratiet såmænd heller ikke. Nu argumenterer man med, at det ikke har hjul-

pet. Nej, men hr. Ivar Nørsgaard er ikke så naiv, at han havde forestillet sig, at denne sanktion, dengang man vedtog den under den tidligere socialdemokratiske regering, ville være det instrument, der ville fremtvinge en forandring i Polen. Selvfølgelig ikke.

Udviklingen i Polen er blevet værre, ja, desværre, og det er just derfor, tiden ikke er inde til at forære Sovjetunionen en lille symbolsk fjer i hatten ved, at Danmark går enegang. Det anser jeg for at være sagens kerne. Hvorfor skal vi på dette tidspunkt, da udviklingen i Polen er under forværring, som ene land forære Sovjetunionen den diplomatiske fjer i hatten, det vil være, hvis vi udtræder?

Det vil jeg spørge både hr. Ivar Nørsgaard og hr. Holger K. Nielsen om: hvad er interessen i at gøre det i henseende til udviklingen i Polen?

Jeg kan ikke se det, og jeg kan slet ikke forstå, at de partier, der kalder sig arbejderpartier, med den historiske baggrund, der er for disse sanktioner, nemlig en protest imod nedkæmpelsen af Solidaritet, vil være med til, vil føre an i en kamp for, at vi skal vælge dette tidspunkt, da situationen i Polen forværrer, til at give Sovjetunionen en fjer i hatten.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg skal i anden runde give udtryk for mine mere principielle synspunkter med hensyn til hr. Niels Helveg Petersens tale.

Men jeg har lige én ting: hr. Niels Helveg Petersen siger, at mandatet blev overholdt, og da vil jeg henvise til det mest autentiske, jeg kan finde vedrørende denne sag. Det er bilag 22 i udvalget, et brev fra hr. Glistrup til markedsudvalget, hvor hr. Glistrup skriver om mødet den 20. december 1982. Hr. Glistrup har checket det med referatet fra det pågældende udvalg. Hr. Glistrup skriver følgende:

»Den 20. december 1982 bad udenrigsministeren i udvalget om, at embargoen mod Sovjetunionen kunne forlænges i to måneder. Et udvalgsmedlem – Holger K. Nielsen – bragte ind i debatten spørgsmålet om, at der i offentligheden havde været omtale af ét års forlængelse, men udenrigsministeren sagde udtrykkeligt, at der ikke ville blive accepteret ét års forlængelse fra Danmarks side.«

[Holger K. Nielsen]

Dette referat svarer egentlig meget godt til et svar fra udenrigsministeren. Det er et svar på spørgsmål 28, hvor der står følgende:

»... på et spørgsmål om, hvorvidt Danmark ville nedlægge veto, såfremt Kommissionen foreslog forlængelse på ét år, svarede udenrigsministeren endelig, at Danmark kun kunne gå med til en forlængelse på 2 måneder.«

Enhver, der kan læse indenad, må da opfatte det således, at der tænkes på forlængelse af forordningen, at ministeren klart gav udtryk for, at man ville gå ind for, at forordningen skulle forlænges i 2 måneder. Jeg kan ikke læse det på anden måde. Hvis hr. Niels Helveg Petersen kan, så er han velkommen til at forsøge.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

I anledning af hr. Niels Helveg Petersens spørgsmål om, hvorfor man skulle give Sovjetunionen den fjer i hatten, det var at fjerne nogle af sanktionerne nu, vil jeg gerne spørge, om det ikke er rigtigt, at både den danske regering og det radikale venstre har arbejdet med på, at de restriktioner, der var indført med hensyn til smørsalg fra EF til Sovjetunionen, er blevet lempet.

På det sidste møde er det lykkedes at få Sovjetunionen ligestillet med alle andre lande med hensyn til smørrestitutioner, og det vil sige, at regeringen aktivt har arbejdet på at fjerne nogle af de sanktioner, man har haft over for Sovjetunionen, med støtte af det radikale venstre.

Er det ikke sådan, at med hensyn til sanktioner over for et fødemiddel som smør, der er mere basalt end f.eks. kaviar, har den danske regering siden november-december aktivt arbejdet for, at de skulle ændres således, at Sovjetunionen kunne få de samme restitutioner som andre tredjelande?

Det vil jeg bede udenrigsministeren bekræfte.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Til hr. Bjørn Westh ganske kort det, at de sanktioner, vi behandler i dag, har en særlig historisk baggrund. De er indført med hen-

visning til udviklingen i Polen. Det er smørrestitutionerne ikke.

Men jeg er i øvrigt aldeles enig og sagde også i mit indlæg, at de store ting – korn og gas – har man holdt udenfor. Der er her tale om et lille hjørne af det samlede handelssamkvem, sanktioner indført med en ganske speciel historisk begrundelse af den regering, hr. Bjørn Westh selv var medlem af.

Det, som egentlig kaldte mig herop, var hr. Holger K. Nielsens indlæg. Mens jeg holdt min første tale, var hr. Holger K. Nielsen uopmærksom et øjeblik. Jeg spurgte: hvordan kan det egentlig gå til, at Grækenland står uden for disse sanktioner? Hvorfor er Grækenland ikke bundet? Fremtræder forordningen ikke fuldstændig, som om den er gældende i Grækenland? Hvorfor har Danmark ringere muligheder end Grækenland for at stå udenfor? Grækenland står udenfor og har gjort det ganske uanset forordningens ordlyd, og jeg vil bede hr. Holger K. Nielsen spekulere lidt på, hvordan det egentlig kan gå til, inden ordførernes anden omgang.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Efter min erindring er det sådan, at smørrestitutionerne var en del af de sanktioner, man indførte over for Sovjetunionen, og jeg har også forstået debatten i EFs ministerråd sådan, at når England så længe har modsat sig, at de blev ophævet, på trods af det franske ønske, så var det, fordi man ikke ville ophæve de sanktioner i den nuværende situation. Men nu har man vedtaget at gøre det i enstemmighed over for de sanktioner også i den nuværende situation. Det kommer altså meget parallelt med den anden sag her.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

For nu ikke at lade hr. Niels Helveg Petersen sidde i spænding til mit andet ordførerindlæg vil jeg sige, at når Grækenland kan stå uden for forordningen, skyldes det, at Grækenland har nogle overgangsordninger. Det var det, man argumenterede med, da Grækenland ikke kom med under EFs forordning om sanktioner over for Sovjet.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Selvfølgelig har Grækenland da visse overgangsordninger, men Grækenland er medlem af EF, har undertegnet Romtraktaten, har det samme juridiske grundlag for disse handlinger, som vi har. Der er i så henseende ingen forskel.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Kan udenrigsministeren bekræfte hr. Niels Helveg Petersens sidste oplysning: at Grækenland juridisk er stillet nøjagtig som alle andre lande med hensyn til disse sanktioner?

Steen Folke (VS):

VS har gang på gang fordømt den undertrykkelse, der finder sted i Polen. Vi har helhjertet støttet Solidaritets bestræbelser for en demokratisering af det polske samfund. Jeg tror faktisk, at VS – og SF i øvrigt også – har udrettet betydelig mere i den sammenhæng, end hr. Ole Bernt Henriksen har.

Vi mener også, at Sovjetunionen har et medansvar for det, der sker i Polen, vil jeg gerne understrege. Alligevel har vi fra starten vendt os imod disse sanktioner. Vi har betragtet dem som et led i USAs eskalering af den kolde krig, en eskalering, som præsident Reagan har gjort alt hvad han kunne for at få sat i værk.

Hr. Ivar Nørgaard ålede regeringen og gjorde opmærksom på, at sanktionerne havde vist sig komplet nytteløse. Der er for hr. Ivar Nørgaard og socialdemokratiet ingen grund til at triumfere. Der er derimod grund til at slå fast med syvtommersøm, at hovedansvaret for den danske tilslutning til disse sanktioner er den daværende socialdemokratiske regerings, som hr. Ivar Nørgaard var et fremtrædende medlem af.

Nu taler hr. Ivar Nørgaard om, at det skulle opfattes som et politisk signal til Polen og Sovjetunionen, og jeg kunne forstå, at hr. Ivar Nørgaard syntes, det var en god idé dengang. Jeg har ellers hæftet mig ved den tidligere statsministers, hr. Anker Jørgensens, udtalelser til pressen om, at det kun var modstræbende og under pres fra andre – de store EF-lande og USA – at den daværende regering gik med til disse sanktioner, som

man i virkeligheden aldrig rigtig selv er gået ind for. Jeg synes, hr. Ivar Nørgaard fremstiller det lidt anderledes i dag.

Der er ingen grund til at hæfte sig ved den udvikling, der har været siden dengang og til i dag. Situationen i Polen er nogenlunde lige så tragisk i dag, som den var dengang, og vurderingen af sanktioner og sanktioners effektivitet er der ingen grund til at ændre i lyset af det, der er sket. Socialdemokratiet havde dengang nøjagtig det samme grundlag for ikke at gå med til sanktioner, som nu får socialdemokratiet til at indtage en ny holdning.

Endvidere synes jeg, det er vigtigt at slå fast, at ikke bare har socialdemokratiet hovedansvaret for, at Danmark kom med i disse ulyksalige sanktioner. Det skete oven i købet efter Romtraktatens artikel 113, det vil sige på et komplet ulovligt grundlag. Hr. Ivar Nørgaard vil formentlig ikke bestride, at artikel 113 overhovedet ikke kan anvendes til den form for politisk motiverede sanktioner.

Ikke desto mindre gjorde EF det, og de andre EF-lande – de fleste af dem i hvert fald – er ikke så så fintfølede. De har ikke noget imod, at man bruger artikel 113 til noget, den ikke er beregnet til overhovedet, men den danske regering burde være fintfølede.

Den nuværende regering er måske heller ikke så fintfølede, men en socialdemokratisk regering burde være det, og det er faktisk socialdemokratiet, der er ansvarlig for, at man gik med til at indføre sanktionerne i medfør af artikel 113.

Det betyder, at denne sag, ud over hvad den betyder i den kolde krigs sammenhæng, også har været endnu et lille skridt i det skred i EF-politikken, som er foregået i alle disse år, og som socialdemokratiet også på en række punkter har ansvar for, et skred i retning af en nedbrydning af det skel, der principielt er imellem det kommunitære, det traktatfæstede, samarbejde og det politiske samarbejde, det, der ligger i EPS, og som i princippet er et samarbejde mellem suveræne stater; at det princip så ikke altid bærer særlig langt, er en anden sag.

Men der er pokker til forskel på at se nogle politiske kendsgerninger i øjnene, hvad angår dette samarbejdes karakter, og så formelt at gå med til at anvende en artikel i Romtraktaten beregnet på handelspolitiske

[Steen Folke]

foranstaltninger til noget, som er en rent politisk motiveret sanktion. Det er det, socialdemokratiet har gjort, og derfor skal det nagles til det ansvar, dette parti har for, at vi er bragt i den situation, vi er bragt i.

Socialdemokratiet har med andre ord ingen grund til at bryste sig i dag af sin adfærd i denne sag, selv om den borgerlige regering i naiv tillid til socialdemokratisk støtte har dummet sig, og det vil jeg ikke bestride at den borgerlige regering har.

Vi mener faktisk, at udenrigsministeren overtrådte det mandat, han fik inden jul, ved at gå ind for en forordning, der foreskriver sanktionerne forlænget for 12 måneder.

Nu vil jeg medgive, at mandatgivningen er usikker. Det er erindringer og referater, man må basere sin vurdering af dette spørgsmål på. Dette spørgsmål om mandaternes usikkerhed er en sag, som jeg og hr. Glistrup og andre har rejst mange gange i de seneste år i markedsudvalget. Der har været en lang række tilfælde, hvor der har været stor usikkerhed om dette mandat, men et flertal i udvalget har gang på gang afvist at gå med til det, der er den eneste reelle løsning på problemet, nemlig at kræve, at mandater skal være skriftligt formulerede; det er det eneste, der giver en tilstrækkelig garanti for, at vi ved, hvor vi er henne. Hvis ikke mandaterne er skriftligt formulerede, så opstår der den ene gang efter den anden den situation, at der efterfølgende kan være tvivl om, hvorvidt regeringen har holdt sig inden for eller bevæget sig ud over det mandat, den har fået. Og dette er et blandt adskillige eksempler på denne situation.

Efter min vurdering og baseret på det referat, der foreligger fra mødet i markedsudvalget den pågældende dag, er der tale om, at udenrigsministeren har overtrådt det mandat, han fik, ved at gå med til sanktioner efter forordningen for en periode af 12 måneder. Regeringen fraskrev sig dermed muligheden for at bruge vetoet efter de to første måneder, hvor sagen skulle tages op på ny, og jeg er med på, at regeringen har taget det forbehold og sagt, at vi gerne vil have sagen op på ny, inden de to måneder er gået. Men i og med, at man gik med til en forordning af 12 måneders varighed, fraskrev man sig faktisk muligheden for at bruge vetoet. Den kunne ikke bruges, da man kom tilbage

til sagen i februar. Den kunne have været brugt i december.

Jeg siger ikke, at der var nogen realpolitisk udsigt til, at den nuværende regering ville drømme om at bruge vetoet, slet ikke i sådan en sag og i det hele taget ikke. Jeg siger heller ikke, at havde vi bare haft en socialdemokratisk regering, ville den såmænd nok have brugt vetoet. Så naiv er heller ikke jeg, at jeg tror det. Men der var i det mindste den principielle mulighed for at gøre det, og i hvert fald vil EF-modstandere må, hvis ikke andre vil, insistere på, at den mulighed skal være reel, og at den i visse situationer skal bruges. I og med den måde, udenrigsministeren handlede på, fraskrev han sig muligheden for at bruge vetoet på det tidspunkt, da den kunne være bekvem at have ved hånden, nemlig i februar måned, da der skulle tages stilling til en eventuel yderligere forlængelse af disse sanktioner.

Der er tale om, at udenrigsministeren i og med tilslutningen til forordningen har skabt juridisk tvivl om muligheden for overhovedet at komme ud af sanktionerne, og jeg må nok sige – det har ikke været meget inde i debatten i dag, om overhovedet – at udenrigsminister Genschers svar – han er jo rådsformand for tiden – i EF-Parlamentet for nylig på et spørgsmål fra Ove Fich i hvert fald ikke har gjort denne tvivl om de juridiske muligheder mindre. Også her er der forskellige fortolkningsmuligheder. Men at der er skabt juridisk tvivl om Danmarks muligheder for uden videre at træde ud af forordningen, er i hvert fald åbenlyst, og hr. Genschers svar understreger denne tvivl.

Jeg synes selvfølgelig alligevel, det er glædeligt, at der nu tegner sig et flertal imod en forlængelse af sanktionerne, og jeg vil også gerne sige, at det jo er muligt, at EF uanset juraen i denne sag, som givetvis er speget, nødtvungen vil acceptere den politiske realitet, at et flertal her i tinget nu ønsker at trække Danmark ud af sanktionerne, også fordi vi EF-modstandere naturligvis vil benytte det, hvis EF direkte og formelt påtvinger os at føre en udenrigspolitik, der ikke er flertal for her i tinget.

VS stemmer altså selvsagt imod dette lovforslag. Vi glæder os trods alt over, at socialdemokratiet nu gør det samme, til trods for at dette parti er hovedansvarligt for indførelsen af sanktionerne, der oven i købet er gen-

[Steen Folke]

nemført i medfør af artikel 113, og vi ser frem til videre interessante drøftelser af, hvad der sker, når vi forhåbentlig vedtager at træde ud af sanktionerne, hvordan EFs reaktion faktisk bliver.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Jeg lagde med stor glæde mærke til den relative varme, der lå i hr. Steen Folkes omtale af Solidaritet; det var en varme, jeg savnede i indlægget fra det tidligere regeringspartis ordfører.

Det, der kalder mig herop, er et ønske om at stille hr. Steen Folke og hr. Holger K. Nielsen et spørgsmål: mener hr. Steen Folke og hr. Holger K. Nielsen, at de pågældende regler stadig er gældende for Danmarks vedkommende, at Danmark er omfattet af dem? Når denne debat nu skal afsluttes, har det dog en vis interesse, om EF-modstanderne i denne sal prøver at underminere Danmarks suverænitæt, mens vi, der er tilhængere, prøver at stå vagt om den.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Hr. Ole Bernt Henriksen efterlyste varme over for Solidaritet. Jeg vil gerne spørge hr. Ole Bernt Henriksen, hvad regeringspartierne har gjort og gør økonomisk for at støtte Solidaritet. Jeg gør opmærksom på, at arbejderbevægelsen har oprettet kontorer til støtte for Solidaritet og støtter Solidaritet økonomisk her i København og i Danmark i øvrigt.

Hvad gør hr. Ole Bernt Henriksen ud over at udstråle såkaldt varme?

(Kort bemærkning).

Steen Folke (VS):

Hr. Ole Bernt Henriksen spørger mig, om vi markedsmodstandere mener, at denne forordning faktisk er bindende for Danmark, hvis vi om et par dage måske, forhåbentlig, træder ud af disse sanktioner ved forkastelse af det lovforslag, regeringen har fremsat. Jeg må sige dertil, at det har jeg ikke nogen sikker vurdering af. Det juridiske i sagen er, som jeg omtalte det i mit indlæg, meget speget. Jeg har lært noget om, at EF-ret har forrang for national ret. Det er et grundlæggende, fint juridisk princip, som kloge jurister

har belært mig om, altså at forordninger er umiddelbart bindende osv.

Hvordan disse rådserklæringer, der er afgivet af regeringen, indvirker på fortolkningen af en bestemt forordning, skal jeg ikke gøre mig klog på, men jeg må sige, at når hr. Genscher svarer – han er trods alt Ministerrådets formand p.t. – på et spørgsmål i Parlamentet, som han svarede forleden dag, så er der fortsat juridisk tvivl om Danmarks muligheder for at træde ud.

Jeg har sagt, at jeg meget vel kan forestille mig, at EF realpolitisk ikke desto mindre vil acceptere, at vi træder ud, hvis et flertal herinde vedtager det, bl.a. fordi man giver EF-modstanden vind i sejlene herhjemme, hvis man ikke accepterer det. Det kan jeg garantere for. Det vil vi selvfølgelig udnytte.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Inden jeg kommer til sagens kerne, som for mig er udviklingen i Polen, vil jeg gerne kort omtale folketingets hidtidige behandling af regeringens forslag til lov om begrænsning af importen af varer med oprindelse i Sovjetunionen.

Siden førstebehandlingen af lovforslaget den 2. marts 1983 er der forløbet 16 dage. Folketinget nedsatte dengang et særligt udvalg til behandling af lovforslaget. Udvalget har stillet 44 spørgsmål til skriftlig besvarelse, og jeg har under samråd med udvalget tillige besvaret en række spørgsmål mundtligt.

Jeg skal nu blot konstatere, at jeg på regeringens vegne i udvalget har slået fast, at Danmark lige så lidt som i Argentinasagen sidste år er bundet af importforanstaltninger over for Sovjetunionen efter den 28. februar i år. Dette var indstillingen hos folketingets markedsudvalgs flertal på mødet den 20. december 1982, hvor jeg selv bad om et mandat til to måneders forlængelse.

Efter at spørgsmålet om fortsat dansk anvendelse af EF-forordningen i februar havde været drøftet i folketingets markedsudvalg, hvor et flertal desværre udtalte sig herimod, har regeringen taget konsekvensen heraf. Regeringen har under henvisning til Romtraktatens artikel 224 afgivet en erklæring i EFs Ministerråd om, at EF-forordningen fra 1. marts ikke anvendes i Danmark, og regerin-

[Udenrigsministeren]

gen har truffet de fornødne foranstaltninger hertil.

Mandatet fra markedsudvalget er således overholdt til punkt og prikke. Naturligvis. Danmark er i dag ikke bundet af forordningen.

Derfor er det mig magtpåliggende at understrege, at folketinget herefter skal træffe beslutning i sagen ud fra dens udenrigspolitiske forudsætninger.

Sagens kerne er og bliver situationen i Polen siden krigsretstilstandens indførelse den 13. december 1981 og den rolle, Sovjetunionen har spillet i forbindelse hermed.

Da EF-restriktionerne blev iværksat, var de tænkt som et signal om, at vi tager afstand fra, at udviklingen i Polen ikke har fået lov til at få et frit forløb. Og det spørgsmål, som vi i dag skal tage stilling til, er følgende: er der grund til nu på tværs af vurderingen i de lande, vi har samarbejdet med i denne sag, at sende et nyt signal, der uundgåeligt vil blive tolket som en dansk tilkendegivelse af, at situationen i Polen er forbedret, og at vi derfor ikke længere anlægger den samme vurdering som vore partnerlande? Er det sådan et signal, vi skal afsende? Der er ikke løst op for situationen i Polen. Ganske vist blev den formelle krigsretstilstand suspenderet i december sidste år, men udviklingen giver ikke grundlag for optimisme. De forhåbninger, som den polske befolkning måtte have haft om reelle indrømmelser fra militærstyrets side, kan ikke siges at være blevet opfyldt. Snarere har der på en række områder været tale om stramninger i forhold til tidligere. Tilbageholdelsen af et stort antal personer af politiske grunde og nye restriktioner, der indebærer en skærpet kontrol med de ansatte i virksomhederne, alt dette er vidnesbyrd om, at den polske regering fortsætter sin undertrykkelsespolitik.

Den yderst beskedne tilslutning til de nye, kontrollerede fagforeninger, som skal træde i stedet for Solidaritet, er yderligere et tegn på, at militærstyrets bestræbelser på at vinde befolkningens tillid ikke har båret frugt.

Derfor finder jeg, at der ikke er grundlag for at fravige vor hidtidige holdning. Skulle der blive tale om skridt i den retning i Polen, er regeringen rede til sammen med vore EF-partnere og vore NATO-allierede at udvise den fornødne fleksibilitet.

Hr. Bjørn Westh stillede mig et spørgsmål i anledning af, at man havde ophævet nogle sanktioner i forbindelse med smørsalg. Der vil jeg understrege over for hr. Bjørn Westh, at der netop er tale om, at det er noget, man i fællesskab har ophævet. Det er det, der er baggrunden for, at regeringen fremsætter dette lovforslag nu, altså ønsket om, at vi fortsat agerer i fællesskab med vore partnere, sådan som det er sket i spørgsmålet om smørsalg.

Regeringen er indstillet på sammen med vore EF-partnere og vore NATO-allierede nøje at følge udviklingen i Polen, således at vi kan reagere på den videre udvikling, når der viser sig grund til det. Sigtet med foranstaltningerne har jo netop været at tilkendegive en holdning.

Det er på dette grundlag, regeringen indstiller lovforslaget til vedtagelse. Vi føler, at der bør være konsekvens i dansk udenrigspolitik.

Folketingets stillingtagen er også et spørgsmål om Danmarks omdømme blandt vore partnere og allierede i Vesten. Sammen med disse lande bør vi medvirke til fortsat at vise, at Vesten indtager en kritisk holdning til det, der sker i Polen.

Samtidig vil jeg gerne præcisere, at den vedtagelse af lovforslaget, som regeringen derfor meget håber på, ikke indebærer nogen ændring endsige nogen skærpelse af Danmarks holdning til Sovjetunionen og Polen, for de begrænsninger i importen af varer fra Sovjetunionen, som lovforslaget indebærer, er præcis de samme begrænsninger – og de er først og fremmest symbolske – som dem, der følger af EF-forordningen, og som de andre EF-lande opretholder. Den eneste ændring er af rent teknisk, juridisk karakter. Det, der ændres, er alene retsgrundlaget for præcis de samme foranstaltninger.

Derfor vil jeg rette en sidste indtrængende appel til folketingets partier og medlemmer om at træffe en afgørelse i sagen på dette grundlag. Det ville navnlig være ulykkeligt, om den enighed om udenrigspolitikken imellem regeringen og det største oppositionsparti, som har eksisteret i mange år, skulle brydes. Regeringen har ikke på nogen måde bundet folketinget, og derfor må folketinget nu tage sit ansvar.

Ivar Nørgaard (S):

[Ivar Nørgaard]

Da flere talere – specielt hr. Ole Bernt Henriksen – har været inde på vores manglende interesse for forholdene i Polen, vil jeg tillade mig at oplæse og kommentere de linjer, vi har nedfældet i betænkningen. Vi siger:

»Socialdemokratiet finder fortsat, at forholdene i Polen er endda særdeles utilfredsstillende, men erfaringerne har vist, at sanktionerne ikke har haft virkning i forholdet til Polen. Den senere tids udvikling, bl.a. en stigende amerikansk eksport til Sovjetunionen, viser i øvrigt, at tilliden til virkningen af økonomiske sanktioner er svindende. Socialdemokratiet vil fortsat – i samarbejde med den danske og øvrige nordiske arbejderbevægelse – bidrage med reel støtte til frie fagforeninger og øget demokrati i Polen.«

Jeg efterlyser en lignende kontant og reel indsats fra de partier, som står bag regeringen.

Socialdemokratiet har altså en anden vurdering af nytten af de sanktioner, end regeringen har, og jeg synes, det bør tages stærkt frem i denne debat, at vi ikke har nogen anden holdning til begivenhederne i Polen, end regeringen har, men vi har en anden holdning til sanktionernes nytteværdi. Vi finder faktisk, at udenrigsministeren burde have fremdraget det synspunkt i Bruxelles, så det også kunne komme ind i vurderingerne, når man i Bruxelles skulle tage stilling til, om denne anvendelse af artikel 113 skulle ophæves eller suspenderes på Kommissionens opfordring.

Det har udenrigsministeren overhovedet ikke gjort. Han har tværtimod erklæret dernede, at han er fuldstændig enig med de andre lande om, at man skal fortsætte, men det er altså ikke udtryk for, hvad flertallet i markedsudvalget mener. Der har udenrigsministeren givet udtryk for, hvad regeringen og regeringspartierne mener, men det er der bare ikke flertal for i det danske folketing, og vi mener, det er forkert af udenrigsministeren at fremføre synspunkter, der ikke er dækning for i folketinget. Udenrigsministeren er også vores udenrigsminister, ikke kun de fire regeringspartiers udenrigsminister.

Så vil jeg gerne sige til hr. Niels Helveg Petersen, at der er helt afgørende forskel på det, at man forlænger en forordning nogle dage, og så det, at man vedtager, at man skal tage sagen op igen, når fristen er udløbet.

Det, der skete med Argentinasanktionerne, var, at man forlængede ordningen i syv dage. Der kom en ny forordning, der gjaldt i syv dage, og mens denne forordning virkede i syv dage, fremsatte vi forslag her i landet om lignende foranstaltninger efter dansk lov, og de skulle træde i kraft nøjagtig samtidig med, at denne syv dages forordning udløb. Så skete der, som hr. Niels Helveg Petersen ved, det, at vi brugte to dage til at behandle sagen i. Der var altså et hul, men jeg blev spurgt: hvad sker der nu med dette hul? Jeg sagde: det har ingen praktisk betydning, for vi importerer korn fra Argentina, og der er ingen, der når at importere korn fra Argentina i de timer, det drejer sig om – og så vedtog vi loven.

Det, jeg er bekymret for – og det vil jeg gerne sige til ministrene her – er, at andre lande og måske borgere i andre lande vil finde, at de kan rejse sagen for Domstolen med henvisning til, at man forlængede forordningen et helt år, og at Danmark tog forbehold, men med den erklæring, at vi ville gennemføre nationale foranstaltninger, og det er altså ud fra den forudsætning, de har taget til efterretning, hvad den danske regering gjorde med hensyn til artikel 113, og derfor kan de sige, det er bristende forudsætninger. Det er jeg bekymret for, og jeg synes, det er mere vigtigt, at man har et rimeligt og reelt forhold til sine samarbejdspartnere i EF og dér gør opmærksom på, hvilke konsekvenser ens handlinger kan få, og ikke foregiver, at man kan bringe den retstilstand til stede, der er i artiklerne, hvad man altså ikke kunne. Det skulle udenrigsministeren have sikret inden. Det er det, vi bebrejder ham.

Men jeg mener stadig væk, at vi er nødt til på en eller anden måde at sikre, at der er mere overensstemmelse mellem markedsudvalgets opfattelse af mandatet og ministrenes opfattelse, og det vil jeg foreløbig gerne have at vi drøfter, når udvalget igen samles. Jeg forstår, at der er ønsket om fornyet udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling, og dér mener jeg denne sag også bør tages op.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg vil gerne for historieskrivningens skyld erindre om, hvad det egentlig var, der indgik i diskussionen, da vi i december i enighed

[Udenrigsministeren]

besluttede os til, at vi kun skulle forlænge sanktionerne i to måneder. De synspunkter, der lå bag, og som blev fremført både af den tidligere statsminister og af den tidligere udenrigsminister i de samtaler, jeg havde med dem herom, var, at det på baggrund af den fortsatte usikkerhed om situationen i Polen ikke på daværende tidspunkt ville være rimeligt at afgive det politiske signal at ophæve sanktionerne ensidigt fra dansk side, at man, da man var betænkelig ved en fortsat anvendelse af artikel 113 som grundlag, måtte have fastsat en tidsfrist, og at man inden for denne tidsfrist på ny skulle vurdere udviklingen i Polen.

Det ligger helt klart, at i dette hændelsesforløb lå dermed ikke, at jeg på daværende tidspunkt skulle have gjort opmærksom på, at Danmark under alle omstændigheder ville ud af sanktionerne, uanset hvad der skete i Polen. Der lå tværtimod det ganske tydelige signal også til os, at det måtte bero på en nærmere vurdering af den fortsatte udvikling i Polen. Ellers var der jo heller ingen logik i at gå med til en to måneders forlængelse.

Riishøj (SF):

Det er kun ganske kort om dette med signalerne.

Jeg er glad for, at det blev konstateret, at alle i folketinget fordømmer udviklingen i Polen. Det, at nogle på højrefløjten prøver at tage patent på det, er simpelt hen hykleri uden sidestykke. Det, det drejer sig om, er strategien for at ændre forholdene i Polen og for den sags skyld i de andre østeuropæiske lande. Der er der forskellige standpunkter.

Hr. Ole Bernt Henriksen står for, at sanktioner og oprustning er midlerne i denne sammenhæng; jeg mener, at 30 års erfaring under kold krig har vist, at det i hvert fald ikke skaber større frihed for det polske folk. Der er andre midler, der er langt bedre, og der er andre midler, der i hvert fald ikke virker direkte krigstruende.

Der pegede hr. Ivar Nørgaard på politisk-økonomisk støtte til den demokratiske opposition i Polen og de andre østeuropæiske lande. Jeg skal understrege meget stærkt, at det også er SFs strategi, og vi mener selv, at vi har levet op til den strategi i langt højere grad, end i hvert fald højresiden her i salen påstår.

Jeg mener også, at Sovjetunionen er langt mere følsom over for den type solidaritetsarbejde. Sovjet ved udmærket at svare på oprustning og sanktioner, det har man gjort i 30 år med forøget undertrykkelse indadtil og i de andre østeuropæiske lande. Der er intet bevis på, at det polske folk er blevet mere frit af, at man bruger oprustning og økonomiske sanktioner. Der er andre midler, der er bedre, hvis det overhovedet skal lykkes at ændre noget. Det er vigtigt at få dette understreget i denne sammenhæng.

Det er et spørgsmål om forskellige strategier, det er ikke et spørgsmål om solidaritet eller ikke-solidaritet med det polske folk.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Når udenrigsministeren taler om signaler, vil jeg spørge, om smørsalget ikke også er en slags signal. Vi har haft to slags sanktioner dels over for smør, dels over for opretstående klaverer og kaviar. Smørret er et vigtigt fødemiddel, og dér har Danmark aktivt arbejdet for, at disse sanktioner skulle ændres, således at der kunne blive et smørsalg til Sovjetunionen. Det har man argumenteret for, bl.a. fordi USA begyndte at sælge mere korn til Sovjetunionen, men Danmark havde en økonomisk interesse i at få fjernet sanktionerne over for smørret, og det har vi arbejdet aktivt for, og det lykkedes for regeringen i sidste og denne måned at få det klaret. Kaviar og klaverer betyder ikke så meget for Danmark, og så er signalet fra de sanktioner vel heller ikke så meget værd.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Parallellen til Argentinasanktionerne vedrører ikke kun 7 dage for Danmarks vedkommende. Den juridisk interessante parallel til Argentina er fuldt så meget, at Italien og Irland stod uden for disse sanktioner uden i øvrigt at gennemføre en national lovgivning, og uden at det fremgår af den forordning, som blev udstedt, og som fremtræder i den form, at den er umiddelbart gældende og bindende i alle medlemslandene. Men det var den bare ikke. Italien og Irland stod udenfor.

[Niels Helveg Petersen]

Hvordan kan det gå til, hvis det er rigtigt, som hr. Holger K. Nielsen og hr. Ivar Nørgaard siger: at man er bundet? Det kan jeg altså ikke få ind i mit hoved, og det er da også, fordi det standpunkt, man indtager, simpelt hen ikke er i overensstemmelse med den fastslåede praksis, der gælder inden for EF-retten på dette område.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Jeg vil bestemt håbe, at hr. Niels Helveg Petersen har ret i sin juridiske fortolkning; jeg tvivler altså meget stærkt.

Men det, der bringer mig herop, er den nye skik, udenrigsministeren synes at ville indføre, en skik, jeg finder uheldig: at citere private samtaler med folk fra andre partier.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at vi helt klart i de drøftelser, vi har haft indbyrdes i den socialdemokratiske gruppe, og også i de meldinger, jeg har givet udenrigsministeren, har givet udtryk for, at det ikke kun var problemet med artikel 113 – den side af sagen har udenrigsministeren korrekt refereret – men også, at vi i stigende grad var skeptiske over for anvendelsen af sanktioner. Det gjorde vi opmærksom på, og det er altså det, der giver sig til kende nu. Vi mener, at nu må de ophøre. Det var også grunden til, at vi sagde, at de kun skulle strækkes 2 måneder.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg ved ikke, hvad det er for samtaler, hr. Ivar Nørgaard henviser til. Jeg diskuterede slet ikke den sag med ham i december. Jeg diskuterede den med den tidligere statsminister og den tidligere udenrigsminister. Jeg kan hilse fra statsministeren og sige, at også han talte med den tidligere statsminister.

Ole Bernt Henriksen (KF):

Det er hr. Ivar Nørgaard, der kalder mig herop. Han spørger, hvad vi har gjort for polakkerne. Der kommer jeg nok til at bedrøve hr. Ivar Nørgaard med at sige, at vi i hvert fald i min familie har den skik, at det gode, vi gør, gør vi uden at drage det frem i offentlige debatter. Jeg har oven i købet lært, at det er taktløst på offentlige steder at stå og sige, at man giver gaver til andre mennesker.

Den anden bemærkning, jeg kunne have lyst til at gøre, gælder kornet. Var det nu ik-

ke lidt ubetænksomt at drage kornet ind i denne diskussion? Der er elementer nok i diskussionen i forvejen. Men det, vi netop ikke vil, er at genere folk på deres grundlæggende ernæring. Det troede jeg også var den tidligere regerings hensigt. Korn og sådan noget måtte man godt handle med. Men dette er ikke bloddryppende sanktioner. Dette er, som det er blevet sagt tidligere i denne debat, en markering.

Endelig tror jeg, oppositionen skal være lidt forsigtig med at være så nedvurderende over for sanktionerne, som man har været her i dag, for det kunne give nogle mennesker nogle tanker om nogle andre typer sanktioner.

Arne Christiansen (V):

Hr. Ivar Nørgaard brugte en væsentlig del af sit første indlæg og den sidste del af sit andet indlæg til at fremhæve, at der nu bør indføres skærpede regler ved mandatgivning. I 10 år har markedsudvalget hvert år afgivet en beretning, der rent faktisk er en forretningsorden for udvalgets arbejde. Hvert år er den blevet udarbejdet af udvalgets formand og næstformand, der i hovedparten af tilfældene har været socialdemokrater, sammen med embedsmænd.

Hvert år har vi fra socialistisk folkeparti, fra VS, fra fremskridtspartiet og fra retsforbundet, da dette parti var medlem af folketinget, modtaget forslag af samme indhold og karat som det, hr. Ivar Nørgaard nu gør sig til talsmand for. De stærkeste modstandere mod dette har været bl.a. de 6 socialdemokratiske ministre, der nu sidder på den anden side af bordet i markedsudvalget. Jeg spørger hr. Ivar Nørgaard: har man også på dette område totalt sadlet om, eller regner hr. Ivar Nørgaard ikke med, socialdemokratiet igen skal komme i regering, siden han vil have den slags indført?

Ivar Nørgaard (S):

Der er, vil jeg sige til hr. Arne Christiansen, et flertal i markedsudvalget, som har den opfattelse, at udenrigsministeren har overskredet sit mandat. Udenrigsministeren har ikke den opfattelse, og det har hans partifæller og støttepartierne heller ikke. Det tyder på, at det er nødvendigt at finde en eller anden form for bedre kontrol med man-

[Ivar Nørgaard]

daterne. Jeg har ikke gjort mig til talsmand for en bestemt form. Jeg har bare sagt, at jeg mener, vi nødvendigvis må drøfte dette spørgsmål. Der er jo ikke stemning for, at statministeren udskifter udenrigsministeren. Det var ellers en løsning, som vi gerne så. Så bliver det ikke gentaget. Men jeg forstår på statsministeren, at han vil beholde sin udenrigsminister, og hvis vi skal beholde ham, kan det være nødvendigt at få aftalt nogle retningslinjer.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg synes, det er tiltalende, at man fra regeringspartierne side prøver at dreje debatten i retning af omsorg for den demokratiske udvikling i Polen og for Solidaritet. Jeg synes, det er tiltalende, men jeg synes, at de forsøg, der er gjort, efterlader disse partier afklædte. Det gælder i hvert fald det konservative folkeparti. Vi har spurgt, hvad man dér har ydet reelt, og nu har vi fået at vide, at man i hr. Ole Bernt Henriksens familie måske har ydet noget, måske ikke har ydet noget. Det kommer ikke os ved, det er jeg enig i. Men jeg spørger: hvad har man fra konservativ side gjort? Hvad har man gjort i CD, som så varmt talte for Solidaritet? Hvad har man gjort i de andre borgerlige partier?

Jeg står her med en liste over den reelle støtte, som den nordiske og den europæiske arbejderbevægelse har ydet for at støtte Solidaritet, og det er en ganske omfattende støtte. Det er ikke bare ord i et folketing eller et parlament, det er en kontant og omfattende støtte, som er ydet gennem lang tid, og jeg synes, at når man nu påberåber sig vores manglende interesse – vores ordfører har imidlertid dokumenteret, at interessen i høj grad er til stede – har man pligt til at svare på, hvad man selv har gjort. Man kunne jo også, når man interesserer sig for de frie fagforeninger og åbenbart mener, de fungerer så godt i forhold til et arbejdsmarked, spørge: hvad har Dansk Arbejdsgiverforening gjort for at støtte Solidaritet i Polen?

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Når jeg nu endelig tvinges til at svare på spørgsmålet om, hvad regeringen har gjort,

skal jeg meget gerne gøre det. Den har givet asyl til polakker, som ikke blev givet dem i hr. Ole Espersens tid som justitsminister. Kom så igen!

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg spurgte ikke, hvad regeringen har gjort, for den nuværende regering har fortsat den forrige regerings politik, når det drejer sig om asylområdet, naturligvis, det skulle også bare mangle. Det tog også et par måneder, inden asyllet blev givet af den nuværende justitsminister, men det skal jeg ikke bebrejde ham. Vi talte om, hvad partierne har gjort. Vi talte om socialdemokratiets holdning, ikke om regeringens og ikke om hr. Ole Bernt Henriksens private holdning.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Nu er jeg altså ikke bemyndiget til at sige, hvad Dansk Arbejdsgiverforening har givet, idet forbindelsen mellem os jo er mindre tæt, mindre sammenfiltret, om jeg så må sige, end forbindelsen mellem socialdemokratiet og fagbevægelsen, så det skal jeg ikke svare på. Men når hr. Ole Espersen nu fremturer, er jeg da nødt til at sige, at jeg tror, der er en markant forskel på det tempo, hvori hr. Ole Espersen ekspederede de pågældende asylansøgninger, og det, hvori den nuværende regering formåede at gøre det.

(Kort bemærkning).

Grethe Kindberg Jørgensen (CD):

Da hr. Ole Espersen nu drager mig ind i debatten ved at spørge, hvad CD har gjort som parti for Solidaritet, vil jeg gerne sige, at i Polen er penge sikkert ikke alt. Det kunne jo være, hvis socialdemokratiet nu foretog en kovending og støttede dette forslag, at man så i hvert fald menneskeligt kunne gøre noget mere end at yde penge.

Vedrørende Dansk Arbejdsgiverforening har hr. Ole Bernt Henriksen jo svaret, og jeg kender heller ikke noget til dens pengesager.

Holger K. Nielsen (SF):

Spørgsmålet om sammenligning med Argentinasanktionerne har været inde i debatten, og jeg må sige, at jeg er enig med hr.

[Holger K. Nielsen]

Ivar Nørgaard i, at der ikke kan drages en umiddelbar sammenligning. Hvorfor ikke det? Fordi der i dette tilfælde var tale om, at forordningen fik en begrænset forlængelse, først på en måned, så på en uge. Efter denne uge skulle forordningen tages op til ny beslutning. Det var faktisk også det, vi havde regnet med var mandatet i markedsudvalget før jul, at det var selve forordningen, der skulle gælde i to måneder, og det er en ret afgørende forskel.

Jeg må dog sige, at det er korrekt, at der var et hul på det tidspunkt, men ikke desto mindre er det en væsentlig forskel, at det var forordningen selv, der blev forlænget, og at man ikke dengang gik med til en langt længere forlængelse.

Jeg synes, der var et par bemærkninger fra udenrigsministeren, der var interessante, og det gjaldt de personlige samtaler, ministeren havde haft med ledende socialdemokrater. Jeg synes måske, det var lidt fremmed at høre slige personlige samtaler refereret fra talerstolen, men o.k., det er måske i orden, men jeg mener afgjort, at hvis det er på den måde, landets markeds politik bliver formulert, gennem personlige samtaler mellem udenrigsministeren, en tidligere udenrigsminister og en tidligere statsminister, er der grund til at råbe vagt i gevær. Hvis udenrigsministeren havde forestillet sig, at mandatet var sikret ved personlige samtaler med en tidligere udenrigsminister og med en tidligere statsminister, er der al grund til at sige, at så må arbejdsformen i markedsudvalget tages op, for så havde markedsudvalget jo reelt ingen indflydelse. Heldigvis viste det sig, at virkeligheden var anderledes, og at et flertal i markedsudvalget viste, at det er her, beslutningerne skal tages.

Jeg stillede ministeren et par spørgsmål. Jeg har tidligere været ude for, at ministeren ikke svarer på de spørgsmål, der stilles, men uden at jeg har store illusioner, vil jeg da godt stille spørgsmålene en gang mere. Det siger ministeren at jeg ikke behøver, men jeg har nu tænkt at gøre det alligevel for historiens skyld. Det er vigtigt at få sagen her afklaret.

Det første spørgsmål var: hvordan stemte Danmark til forlængelsen af forordningen? Stemte Danmark for, at forordningen skulle forlænges 1 år? Det andet spørgsmål var: gav Danmark udtryk for, at det ønskede en 2

måneders forlængelse på EPS-mødet den 20., før eller efter at mandatet i markedsudvalget var sikret? Jeg vil godt have svar på disse spørgsmål.

Jeg mener, der er berettiget usikkerhed med hensyn til, om vi kan komme ud af sanktionerne. Hr. Steen Folke har nævnt svaret fra hr. Genscher til Ove Fich i Europa-Parlamentet. Jeg vil godt gøre opmærksom på TV-Avisen i går aften, som havde haft samtaler med EF-Kommissionen, og i selve EF-Kommissionen er der sandsynligvis uenighed og under alle omstændigheder usikkerhed om, hvorvidt Danmark kan komme ud af sanktionerne. Jeg har på fornemmelser, at Danmark vil kunne få store vanskeligheder, når man går i gang med den artikel 225-procedure, der skal i gang, når folketinget har forkastet lovforslag, men som andre har sagt, vil jeg da naturligvis også håbe, at det kan lade sig gøre.

Jeg havde tænkt mig at sige lidt om den politiske udvikling, men da min kollega hr. Riishøj så udmærket har gjort rede for SFs principielle opfattelse af sanktioner, skal jeg undlade dette, også fordi min taletid er ved at være udløbet.

Men som sagt: debatten her viser for socialistisk folkeparti, at mandatet er overskredet, og det har ikke ændret vores politik i forhold til det pågældende lovforslag. Vi stemmer stadig væk imod, og vi er indstillet på, at denne sag skal følges op på et senere tidspunkt her i folketingsalen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

§§ 1-5, ændringsforslaget og § 6, således ændret,

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Anden behandling af lovforslag nr. L 115:

Forslag til lov om ændring af lov om byfornyelse og boligforbedring.

(Fremsat 26/1 83. Første behandling 4/2 83. Betænkning 15/3 83).

Der var stillet 4 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 5 og 6 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

5) Anden behandling af lovforslag nr. L 116:

Forslag til lov om ændring af lov om sanering.

(Fremsat 26/1 83. Første behandling 4/2 83. Betænkning 15/3 83).

Der var stillet 12 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

6) Anden behandling af lovforslag nr. L 117:

Forslag til lov om ændring af lov om bygnings- og boligregistrering. (Udvidet adgang til registreringer).

(Fremsat 26/1 83. Første behandling 4/2 83. Betænkning 15/3 83).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

*Forhandling***Svend Andersen (S):**

Som det fremgår af betænkningen, kan socialdemokratiet stemme for de ændringsforslag, der er stillet af boligministeren, og dem, som er stillet af os.

Vi har til L 116 stillet ændringsforslag om, at beboere, der overtager en ejendom, kan vælge at danne en privat eller en almennyttig

andelsboligforening. Boligministeren har hidtil afvist denne tanke med henvisning til de øgede udgifter, det ville medføre for staten, hvis den almennyttige boligform blev tilladt. Det er nok rigtigt, at det er en smule dyrere, men det afgørende for regeringen og for dens støttepartier mener vi har været et ønske om at lade de gode og velindrettede boliger, som fremkommer efter endt sanering, være forbeholdt de boligtagere, der kan betale et større indskud, og det er en holdning, vi må tage afstand fra.

Vi foreslår samtidig i ændringsforslag nr. 9, at saneringsprojekter skal kunne finansieres med indekslån. Det vil efter socialdemokratiets opfattelse være en fordel for staten. Udgifterne til rentebidrag er væsentlig mindre end udgifterne til rentesikring. Udgifterne til rentesikring er typisk 10, 11, 12 pct. af det beløb, der lånes, i modsætning til et begynderrentebidrag på 2½ pct. Det er altså en statsfinansiell fordel, der først og fremmest må bruges til øget saneringsaktivitet.

Vi har i betænkningen fået optrykt et notat fra boligministeren, hvori der redegøres for den bevillingsmæssige situation på sanerings- og byfornyelsesområdet. Jeg vil gerne takke for dette notat, selv om vi ikke uden videre kan tage det til efterretning, og jeg tror heller ikke, at det har været boligministerens forventning. Boligministerens redegørelse er efter vores opfattelse en måde at gøre folketingsbetænkningen opmærksom på, at der er behov for yderligere midler til byfornyelse og sanering, og dem vil vi meget gerne hjælpe boligministeren med at skaffe.

Det fremgår af redegørelsen, at der i 1983 er behov for støtte til sager af en størrelsesorden, der udgør det dobbelte af, hvad der er støtterammer til. Samtidig fremgår det, at størstedelen af støtterammerne allerede er opbrugt til igangsatte arbejder, hvilket betyder, at der ikke vil kunne iværksættes særlig meget byfornyelses- eller saneringsarbejde i indværende år. Det vil efter vores opfattelse være katastrofalt, hvis det byfornyelsesarbejde, der nu er kommet så godt i gang ude i kommunerne, skal standses af bevillingsmæssige årsager. De planer, der er udarbejdet, har skabt forventninger hos beboerne, og ikke mindst i byggefagene har man store forventninger til den beskæftigelse, der ligger i disse projekter. Det er forventninger, som må indfries, hvis den byfornyelseslov, som et